

Vliegen als een bij

Over het boek

Auteur: Ronald Schimmelpfennig

Illustrator: Stefan Yamá Cab

Vertaler: Esther Ottens

Uitgeverij: Ploegsma

Over de makers

Ronald Schimmelpfennig is een Duitse toneelschrijver en regisseur. Hij is één van de meest uitgevoerde Duitstalige toneelauteurs. Hij schreef inmiddels bijna 50 toneelstukken die in verschillende talen vertaald werden en wereldwijd opgevoerd worden. Ook "Vliegen als een bij" verscheen eerst als theaterstuk, in 2016, het was zijn eerste stuk voor kinderen. In 2022 werd het ook een jeugdboek.

Stefan Yamá Cab studeerde in 2018 in Maastricht af als vertaler, maar werkt ook als illustrator. Hij maakt illustraties voor blogs, websites, artikels en verhalen, en publiceert ook online strips.

Korte inhoud

Wanneer het hoofdpersonage 's morgens wakker wordt, blijkt hij veranderd te zijn in een bij. Lang duurt de transformatie echter niet, ineens staat hij weer met beide voeten op de grond, in zijn eigen huis waar zijn prikkelbare ouders zich weinig van hem aantrekken. Wanneer hij in zijn haast om te vertrekken zijn boekentas vergeet, volgt er een dag waarin hij de éne uitdaging na de andere het hoofd moet bieden, zowel op school als op de terugweg naar huis. De dag voltrekt zich als een computer-game: telkens hij aan één gevaar ontsnapt is – al dan niet door te veranderen in een bij – belandt hij aan het begin van een volgende level.

1. HET VERHAAL

1.1. Illustraties

Kijk eerst samen naar de cover en sla dan het boek eens open.

- Spreekt de cover illustratie je aan? Had je zin om te beginnen lezen?
- Wat zie je op de cover? (een kind staat in een rommelige straat, zijn schaduw is onnatuurlijk groot)
- Herken je in de illustraties binnen in het boek de hand van dezelfde illustrator? (typische manier om personen te tekenen, kleine ogen, de zwarte arceerstreepjes zagen we op de cover al maar ze zijn in de zwart-wittekeningen nog veel meer uitgesproken)
- Hoe "kleurt" de illustrator de binnentekeningen in? (hij arceert ze: hoe dichter de lijntjes bij elkaar staan, hoe donkerder het vlak)

In de oorspronkelijke Duitstalige versie werden de illustraties gemaakt door een andere illustrator, Barbara Jung, je kan het boek hier inkijken: book2look.com/book/9783737361163.

- Welke gelijkenissen zie je, welke verschillen? (er is een kleurenillustratie op de cover en zwart-wit-illustraties binnenin het boek, maar verder is de stijl helemaal verschillend: deze illustrator kleurt in vlakken en het hoofdpersonage ziet er helemaal anders uit)
- Welk van beide versies spreekt jou het meest aan? Waarom?

1.2. Vertelperspectief

Heel opvallend aan dit boek is dat het vanuit het jij-perspectief geschreven is. De “jij” in dit boek is het hoofdpersonage, maar door het gebruik van “jij” in plaats van “ik” of “hij/zij” voel je je als lezer ook aangesproken.

In (kinder)boeken komt dit perspectief nauwelijks voor.

- Was je iets vreemds opgevallen aan de manier van schrijven toen je het boek begon te lezen?
Kon je benoemen wat dat was?
- Heb je wel eens van “vertelperspectief” gehoord?
Kan je uitleggen wat dat is? (nl.wikipedia.org/wiki/Vertelperspectief)
- Wat vond je ervan om een boek met het jij-perspectief te lezen?
- Vond je het hierdoor een moeilijk boek?
- Voelde je je aangesproken door het verhaal? Zo ja, had dit te maken met het gebruik van de “jij”, denk je?
Zorgt die ervoor dat het meer lijkt alsof je het verhaal zelf beleeft?
- Zouden schrijvers meer gebruik moeten maken van dit perspectief? Waarom wel / niet?

• Opdracht: van ik/hij/zij naar jij

MATERIAAL

- Enkele kopieën van een verhalende tekst naar keuze

Hoe anders is het tweedepersoonsperspectief van het vertrouwde eerste- of derdepersoonsperspectief? Probeer het eens uit.

- Kies een verhalende tekst uit die in de eerste of derde persoon is geschreven. Dat is idealiter een tekst die de juryleden al kennen, bv. een stukje uit een ander Leesjury-boek. Eventueel kan je ook twee teksten kiezen: één in de eerste persoon (“Draken op het spoor”, “Het bijna helemaal waargebeurde verhaal van Ryan”, “Maysa & Musa en het koekjesmysterie”) en één die in de derde persoon (“Obi en Tito Tapir”, “Tess Waterkers”, “Tony”).
- Lees de tekst voor.
- Verdeel de juryleden in groepjes van twee. Geef elk groepje een kopie van de tekst.
- Eén jurylid leest de tekst voor aan het andere jurylid, maar vervangt daarbij elke “ik” of elke verwijzing naar de derde persoon door “jij”.
- Kom terug samen en bespreek het effect.
- Klonk de tekst nu anders? Zo ja, wat was er anders aan?
- Welke versie vond je beter: de jij-versie of de oorspronkelijke versie?

Je kan natuurlijk ook het omgekeerde doen met een fragment uit “Vliegen als een bij”: lees het eerst voor in de oorspronkelijke versie en verander dan elke “jij” door “ik”.

1.3. Tijd

- Over welke periode speelt dit verhaal zich af? (precies 24 uur, het begint 's ochtends en eindigt 's ochtends)
- Heb je het gevoel dat je het personage hebt leren kennen door over (slechts) één dag uit diens leven te lezen?
- Had het verhaal nog moeten verdergaan?
- Wat denk je dat er de volgende dag zou gebeuren?

1.4. Einde

- Hoe eindigt het boek? (de Bijenkoningin komt langs terwijl het hoofdpersonage in bed ligt en vertel hoe bijzonder en dapper die is)
- Heb je een idee wie de Bijenkoningin zou kunnen zijn?
- Past dit einde bij het boek?
- Vind je dit een positief einde? Waarom wel/niet?

2. VERWERKING

2.1. Gamen

Het kind in dit boek beschrijft het leven van een dag als een game, het is een manier om controle te krijgen op het leven, een strategie om te overleven. Wanneer je met de juryleden in gesprek gaat over games (wat voor de hand liggend is bij dit boek), kan je dit doen door de link te leggen tussen games en het echte leven.

- Speel jij graag computergames? Welke vind je leuk?
- Welke beslissingen mag je zelf maken in deze spellen?
- Aan welke regels moet je je houden?
- Zijn computerspelletjes heel anders dan het echte leven? Zijn er ook gelijkenissen?
- Oefen je vaardigheden die ook in het dagelijkse leven nuttig zijn? Welke?
- Mocht jij een personage zijn in je eigen computerspel, wie zou jij zijn? Wat zou je allemaal doen / kunnen? (zie creatieve opdracht om hier verder op in te gaan)

- **Creatieve opdracht: maak je eigen computerpersonage**

Materiaal

- OF: papier, potloden, stiften...
- OF: tablets / computers

Het kind in het boek wordt een bij wanneer het in game modus gaat. Wie zouden de juryleden worden?

Laat de juryleden hun eigen personage ontwerpen.

- Je kan hen het personage gewoon laten tekenen. Dit is logistiek eenvoudiger en geeft de juryleden meer vrijheid en creatieve mogelijkheden.
- Je kan hen het personage via een online tool laten ontwerpen, zoals deze: cartoonnetwork.nl/spelletjes/cartoon-network-personage-maker/spelen. Hiermee blijf je dicht bij het boek.

De juryleden die dat willen, kunnen iets over hun personage vertellen.

- Waarom heb je dit personage gekozen?
- Kan dit personage iets wat jij niet kan?

2.2. Moeilijke thuissituatie

Dit boek gaat onder het game-verhaal over een heel gevoelig onderwerp, want het hoofdpersonage heeft een moeilijke thuissituatie waarin het helemaal alleen staat. Hou je vragen heel dicht bij het boek wanneer je het hierover hebt!

- Denk je dat het hoofdpersonage echt in een bij verandert? Waarom zou dit af en toe gebeuren? (het hoofdpersonage wil ontsnappen uit een moeilijke situatie, krijgt op deze manier meer controle over die situatie, schept voor zichzelf een wereld waar het wel veilig is)
- Wat gaat er thuis moeilijk? (de ouders hebben geen fut om iets te ondernemen, drinken en roken veel, zijn snel boos...)
- Wat gaat er op school moeilijk? (door de moeilijke situatie thuis is het hoofdpersonage niet goed voorbereid voor school en het is daardoor bang voor straf)
- Hoe lost het hoofdpersonage die problemen op? (door een bij te worden en zo even aan alles te ontsnappen) Afhankelijk van de reacties van de juryleden kan je wel of niet dieper op het onderwerp ingaan.

2.3. Theater

Het is misschien moeilijk om je voor te stellen, maar “Vliegen als een bij” was eerst een theaterstuk (zie ook bibliografie van de auteur). Vertel de juryleden voorlopig niet veel meer dan dat, maar probeer hen zelf te laten bedenken hoe een theaterstuk van dit boek er zou kunnen uitzien.

- **Creatieve opdracht: een theaterstuk maken van het boek**

MATERIAAL

-
- Allerhande attributen naar keuze (eventueel kan je je laten inspireren door de attributen die gebruikt worden in de bestaande producties, zie trailers in de links hieronder)
-

Laat de juryleden bedenken hoe zij het verhaal uit dit boek in theatervorm zouden brengen.

- Hoeveel acteurs zijn er? Wie spelen zij? Hoe zien ze eruit?
- Is er een decor nodig? Zo ja, hoe ziet het decor eruit?
- Welke attributen ga je gebruiken?
- Ga je letterlijk de tekst uit het boek gebruiken of moet de tekst eerst aangepast worden?
- Hoe ga je het jij-perspectief uit het boek in het theaterstuk verwerken?

Als de juryleden daar zin in hebben, kan je hen een stukje (bv. de start van het boek) laten spelen.

Hierna kan je wat vertellen over het eigenlijke theaterstuk. Hierin wordt het éne hoofdpersonage gespeeld door drie verschillende acteurs. De auteur schreef het stuk op deze manier omdat hij niet één alwetende verteller wilde, maar een groep acteurs die elkaar kon aanvullen en op die manier samen het verhaal vertellen.

Het stuk werd al gespeeld door verschillende (Duitstalige) gezelschappen, op deze websites vind je trailers van deze producties die je als voorbeeld aan de juryleden kan tonen:

- residenztheater.de/en/stuecke/detail/die-biene-im-kopf
- theater-pfuetze.de/die-biene-im-kopf
- franziskamariapoessl.de/vita/die-biene-im-kopf/

- Zie je gelijkenissen tussen de verschillende producties? (3 acteurs, gelijkaardige bewegingen)
- Wat zijn de verschillen tussen de verschillende producties (decor, kleding, attributen... zijn helemaal verschillend → er is een grote vrijheid wat betreft inkleding)
- Zou het jou aanspreken om naar het stuk te gaan kijken als het in het Nederlands uitgevoerd werd?

2.4. Beoordeling

Dit bijzondere boek kan verschillende reacties uitlokken bij de juryleden. Hebben ze het in de eerste plaats gelezen als een spannende game? Werden ze geraakt door de diepere laag? Of vonden ze het vooral moeilijk te volgen? Je kan dit beoordelingsraster gebruiken: deleesjury.be/sites/default/files/beoordelingsrasters.pdf om de juryleden te helpen woorden te vinden om hun leeservaring te beschrijven.

Enkele recensenten schrijven het volgende:

- “Een even wonderlijk als intrigerend en ijzersterk kleinood.” (Jaap Friso, Jaappleest)
- “Zijn spanning is voelbaar in dit even vervreemdende als aandoenlijke verhaal. Met fraaie, toegankelijke pentekeningen.” (Trouw, Bas Maliepaard)
- “Een heel originele aanpak dus, en complimenten aan uitgeverij Ploegsma om een boek te vinden en te laten vertalen (door Esther Ottens) dat de mogelijkheden van de kinderliteratuur weer een tikje oprekt. (Ook: fijne tekeningen van Stefan Yamá Cab.)” (Edward van de Vendel)
- “Opvallend is dat dit boek geschreven is vanuit het jij-perspectief, waardoor de lezer extra getriggerd wordt om zich in te leven in de ervaringen van de jongen. Vooral zijn belevenissen als bij zijn erg gedetailleerd, haast poëtisch, verwoord.” (Katrien Maris, MappaLibri)

Samengevat vinden de recensenten de originele aanpak heel geslaagd, en beschrijven ze het als een gevoelig geschreven boek, over een moeilijk thema, maar zonder dat het té zwaar wordt.

Zijn de juryleden het hiermee eens?

3. VERDER LEZEN

- Wat niemand ziet / Martijn Niemeijer (Leopold, 2016)
    - over moeilijke thuissituatie (boekenzoeker.be/wat-niemand-ziet)
  - Jij geeft me vleugels / Pimm van Hest en Connie Snoek (Clavis, 2019)
    - over vliegen, jij-perspectief
  - De rode vogel / Astrid Lindgren en Marit Törnqvist (Hoogland & Van Klaveren, 2012)
    - over ontsnappen naar een wereld waar het beter is (boekenzoeker.be/de-rode-vogel)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.